

Слава независности, слободе и уједињења

Цетиње, 12. марта

Педесет година навршило се, од кад је из крви, проливане код Солферина, Мађенте, Санта Лучија и Кустоце, ускрсла из мртвих слободна, независна и уједињена Италија.

Хваљена цивилизација још није доспјела дотле, да се слобода народа не рађа из крви. Слобода и хљеб насušни још нијесу постали опште добро као но ваздух и вода, а докле тога не буде, цивилизација је само варак и празно хвалисање. Гдје се народи морају на бојним пољима крвавита за оно што им је Богом дано, ту се о хуманости, правди и богоугодништву не може говорити.

Нема нико права да граби и потчињава туђе народе, зато је сваки отпор и у свако доба оправдан, а тако исто и свака безобзирност, свако лукавство.

Тако је радио Кавур.

И сунце над Италијом окупало се у крви прије но што се издигло да озари први срећни дан Италије послје растргнутог и чамовања од неких шест стотина година. Као некада, по Светоме Писму, што је стало над Гаваоном, док је мјесец сијао над долином Ајалона, тако је сад, прије но што ће отклизити ка Зениту да одонуд проспе сву жар своје љубави према грјешној земљи, стало за часак да присвјетли одушевљеноме народу који је навирао да прочита указ Виктора Емануила: „По милости Божјој и вољи народној први Краљ уједињене Италије“ — да прочита почетак нове епохе, новог живота и почетна слова нове историје.

Прије тога шест стотина година кувало се и кипјело је у души поштеног народа. Кувало се и кипјело је као што ври и тутњи по дну вулкана, који тражи негдје да пробије, да види сунце, да из дубине земље одане и напоји се свјежега ваздуха.

Шест стотина година ломио се дух народни као што се ломи прамен буре кад залута у урвине, међу високе стене, па се ту бије и крха од крша до крша, од горја до горја, док не издре на слободни, велики свијет.

Шест стотина година хрвали су се духови родољубивих синова народних с невидовним силама, које нијесу ни тужиле ни судиле, него само изрицале и извршивале пресуде, а које су за извор имале не правду и закон Божји, него прах оружника и тамњан језуита — хрвали су се тражећи сродне духове да се загрле и уједине барем под сунцем небесним, високо над главама хелебардијера, тих лоших слугу горих господара, високо над њиховим пушкама и топовима.

И једва се коначно успјело прије педесет година. По милости Божјој и вољи народној први Краљ уједињене Италије Виктор Емануило, коме се у Риму за вјечан спомен открива у прочељу Венецијанске Пијаце сад о Ускрсу споменик какав ни један владалац до данас није имао, ударио је глоглов колац на гробу мрачне прошлости од шест стотина година, окренуо се сунцу и започео нов живот, живот уједињеног народа, живот једне Италије, која је за ових педесет година учинила напредак какав није учинила за вријеме од више стотина година под Бурбонима, папским Борџијама, дуждевима и т. д.

Данашња Италија, то је оваплоћење идеала, стремеза и жудња њених одличних синова, растргених по лијепој али растргнутој Италији. То је оваплоћење духа, мисли и маштанија, која су покретала живот и рад родољуба, и која су их испуњавала снагом да истрају на тешкоме и опасном послу. Та је мисао занијела родољубе да нијесу били способни да увиде опасност у коју су срљали, да нијесу били кадри да разумију глас саможиве мудрости домаћинске, која попује, седи с миром и гледај себе, него су се одважавали на прегнућа која, ако нико други, то бисмо ми паметни Срби назвали чистом пустиловином и лудоријом.

Али као што су, по Маколеју, авантуристе, а не дипломате паркетске углађености, задобиле Енглеској Индијско Царство, тако су и италијанско уједињење највећим дјелом остварили они и онаки одушевљени родољуби, који нијесу дијелили реторске мегдане по скупштинама и ту изопачавали истину и борили се за власт, него који су бика хватали одважно за рогове и обарали.

Треба се сјетити онога у свакоме погледу знаменитог похода Ђузепе Гарибалдија да освоји Напољ и Сичилију, па да се види шта чини родољуби одушевљење. Са хиљаду младих људи на двије лађе пошао је ноћу из Ђенове без довољно угљена, барута и оружја да сруши Бурбоне и ослободи земље италијанске које су притисли. И успио је. Па онда онај поход на Рим да га отме од папства, пред којим се сукобио са краљевом војском.

Никада то што су учинили енглеске „авантуристе“, Гарибалди, па ни бугарски родољуби приликом сједињења с Источном Румелијом, не би постигла кунктаторска паркетска дипломатија, која се лелуја вјечито на ниансама салонског фразирања и губи у кадрилском комплиментисању, мимоилажењу и заобилажењу.

Треба да се здружи Кавурово офанзивно лукавство, Гарибалдијево родољубље и одважност скоп-

чана с родољубљем одушевљених синова народних, који су ријешени да гину за народне идеале, за слободу и уједињење, па да се успије.

Нека нам Италија послужи за примјер. Али историја је добра учићељица само за оне који имају одушевљења и толико несобичности да се утону у прокопсану личну политику, и који имају енергије духа, интелекта. Пред умовима локалних граница, ма како у тим границама били лукави и духовити, књига се њена затвара. Ко гледа само преда се, не може видјети шта бива даље од њега, нити се може бринути за циљеве који су даље од његовога видокруга.

Слобода и уједињење постиже се само вазда офанзивном политиком, непрекидним одважним па и ризикантним предузећима, најзад крвљу и железом.

Вјерујући у успјех свој ми скидамо капе и весело поздрављамо лијепу, напредну и уједињену Италију, нека би и она отуд нама пожељела то што су њени врли синови прије педесет година на бојним пољима и крвавим морима извојевали.

Писмо уредништву

IV.

Поштовани г. уреднице,

Митрополит Вићентије лишен својих најпоштенјих сорадника на националној пропаганди, који је котерија растргана, остао је усамљен, али окружен све самим лоповима и шпијунима познате банде, те није више ни могао да продужи борбу с тим неваљалцима. Тим прије није могао учинити то, што је настао у Турској нови режим младотурски, који у погледу просвјетних и црквених питања имао је сасвим друго мишљење и почео је да води сасвим другу политику. Тај режим ни мало није поштовао привилегије наших архиепископа у Турској, хтио је да од националних школа створи чисто турске или како они тамо зову, *отоманске школе*. Слобода, братство и једнакост биле су само на хартији, оне су вриједиле само за Муслимане, али за Хришћане не! Дакле, први корак младотурског режима, који се онако одушевљено дочекао у цијелој империји, био је погрешан. Он је пошао путем реакције; и мјесто да скупи све народности око себе, да препороди Турску, почео је одбијати све народности, одузимајући им најсветија права, не заштићавајући ниједнога иновјерца, те продужи анархију, која је раније владала, а противу чега су Младотурци и устали на оружје и изазвали ону револуцију, која донесе *устав* Отоманској империји. Да, они Младотурци, који су се грозили од насиља старог режима, вршили су још грознија дјела, наравно над Хришћанима, којима су проповиједали *слободу, једнакост и братство*. „Отаџбина је у опасности!“ викали су они, „синови домовине притеците у помоћ да се стари крвник обори с престолом!“ Хришћани с оружјем у руци

срушише стари режим, а за то су добили награду: *затварање српских школа и насиља најгоре врсте*.

Такав режим разочарао је све трезвеније синове свих народности у Турској, па и сам наш деда Вићентије клонуо је духом и подлегао злогласној котерији, јер ни од куда није могао више добити помоћи. Подлегао је, али остао свјетла у очима поштених Срба и патриота, остао је на висини својој, остао је уважен код нашега народа у неослобођеним крајевима. Сила руши земље и градове, па је срушила и нашега сиједог архиепископа. Али нека се трјеси тиме: да је он вршио своју дужност као добар пастир, и да му нико не може пребацити, да је остао индиферентан према страдањима јадног народа под туђим јармом, и то патње које су долазиле од *брата*. Вићентије ће својим поштенем радом остати у вјечној успомени код *иоштених Срба* у Ст. Србији и *Македонији*, а друго и не треба ништа да зажели. То му желе сви његови најоданији пријатељи и поштоваоци. Правда ће на крају крајева ипак побједити.

Једини који је остао и посље свршетка оне ужасне борбе у скопској епархији, био је Митрополит рашко-призренски Нићифор, који се надао да ће моћи терати борбу са оном злогласном мафијом, која је и у тим чисто српским крајевима уносила неслогу, раздор и својим крвавим задахом кужила и онај чист крај, центар негдашње славне *Немањичке државе*.

Пошто је котерија увидела да ће избор митрополита, послје смрти пок. Дионисија пасти на Нићифора, који је био тада у Цариграду, радила је свим силама да спријечи тај избор, али су им све муке биле узалуд. Нићифор би изабран за митрополита рашко-призренског, благодарећи заузимању многих честитих Срба, па и *најчувенијих људи нашега времена*.

Кад су котеријаши и они који ведре и облаче у нашим националним питањима видјели да су све интриге и неваљалства, да спријече избор митрополита Нићифора, остале без успјеха почели су и њему стварати неприлике, као и многим пионерима у просвјетно-националном раду у Ст. Србији и Македонији. Прво су трубили код тамошњег народа да је неморалан човјек, да држи страшу некога владара, па су га чак заводили са општином призренском. Нападали су га као несрбина и непатриоту, да продаје за паре српске интересе и т. д. и т. д. Дакле, онај човјек, који је свој вијек провео радећи на добро онога народа, који стење под туђим јармом, онај архиепископ који је показао толику енергије и пожртвовања што није ни један митрополит у Отоманској империји показао, који је дрмао својим радом у својој епархији, да су и власти зазирале од њега, да не би му учинили што год, што би се косило с интересима његовим и његове пастве — тај је дакле човјек несрбин и непатриота. А људи који су јавно трговали са српским интересима и добро се наплаћивали под видом патриотизма, ти су људи *исправни* и њима треба захвалити за све?!...

Пошљедњих година Митрополит Нићифор заузео је једно становиште да колико год је у стању сачува стара права и привилегије цркве, која су остала неокрњена кроз толико вјекова, па и у оно вријеме кад су на пријестолу у Цариграду сједили султани као што је био Сулејман Величанствени. Дакле, кад су турске ордије пријестиле и гордо ме Бечу, Porta је признала црквена права српском народу, обновила је Пећску Патријаршију и тиме је дала доказа својој увиђавности и жељи да задобије за се српски народ, да га очува и да га не гура у наручје другом господару. Заиста то је било мудро смишљено, што младотурски режим ни у ком случају не би требао заборавити. Међутим нови режим као да се ни мало није научно старим искуством, те покушава да одузме српском народу оно што му је загарантовано кроз толико вјекова. Заиста лудо и несмотрено.

Митрополит Нићифор, кад је добио наређење да сви просвјетни радници у његовој епархији поднесу своје дипломе турским властима да их она потврди, — изјави, да не може он ни у ком случају то допустити, јер је само његово право да те дипломе потврди. Porta тада наређује да се све школе у рашко-призренској епархији затворе. Дакле употребљена је сила, противзаконитост доби потпуна изјава. Митрополит — а он је једини који се бори противу тога — остао је при својим првима и замоли Цариградску Патријаршију да га помогне у томе послу, јер бранећи своја права он у исто вријеме брани и патријаршиска права.

Патријаршија, како је дао Бог лабаву у свима питањима српскога народа није се ни заузимала за то, него остави Нићифора на цедиљу, тим прије што су сви архијереји патријаршиски, па и егзархиски попустили у том питању и сви су допустили потврђивање диплома од стране турске власти. Једини је остао на бранику својих прерогатива рашко-призренски Митрополит Нићифор.

Полемика

Један савјет који није излишан. „Словенски Југ“ допушта себи да говори о Црној Гори ружно. И то не једанпут. Престао је био неко вријеме, па сад опет. Не припадамо колу људи који не трпе критику; који би хтјели да наложе своју памет и своју вољу свакоме. Напротив. Ми смо за критику, и то дубоку, озбиљ-

ну и стручну, како бисмо се на тај начин учили и поправљали.

Не ћемо овдје да износимо све што доброга даје критика. Није нам то циљ. Само наглашимо: добро може дати само критика, а не грдња и негола неистина. Критикује ли „Словенски Југ“? Не. Дужега одговора не можемо дати, а ко хоће да се увјери, нека га узме у руке.

Шта ради „Словенски Југ“? Да ли грди Црну Гору? По мало. Али и кад би на сва уста грдио, то још не би било тако трагично. „Словенски Југ“ чини нешто горе од тога. Он измишља и подмеће, он о Црној Гори говори неистине. И даље би ишао, али се даље не може. И сама кибатура лагања опет је само лагање и ништа више.

Од критике се човек може бранити, од грдње по мало, од неистине готово никако. Не зато што би му тешко било опрорговати неистине и избличавати онога који их сије, него што тај посао није пријатан и што често доводи у незавидан положај онога који се брани. Замислите себе да се браните од лајавих и настрљивих паса. Што се више браните, они све брже лају и све више налећу. Једна турска, или ће бити арапска пословица каже: ако ћеш се бацили каменом на свако пашче које за тобом залаје, нећеш скоро стићи куд си пошао.

А они који то гледају, смеју се. Смеју се не псима.

Или узмите други случај. Неваљала дјеца плазе вам се, или вас зачикавају. Ви их појурите, они беже, па се опет прикупе и опет се плазе. Ви их опет разјурите, а њима то годи, беже па их ево опет ту. Ко ме се свијет смије? Не дјети.

Тако бисмо и ми изгледали кад бисмо се бранили од дјете, који су опкољени око „Словенског Југа“. Нијесу дјеца по годинама, него по политичком раду. Почетници су. Иначе су млади људи. Има их и с брадом.

Они не критикују. Нијесте могли читати никакву студију, нити какво озбиљно разлагање. Они по мало грде, повише изопачавају, а највише измишљају неистине, потурују их и онда се кривеље.

Ко би се од тога бранио? И нећемо се бранити. Али ћемо им дати један добар савјет. Ако су ради да њихова мишљења зарезујемо, морају бити озбиљнији и ближе истини. Само од оне младежи могу јавни послови имати с временом корист, који почињу с идеализањем. Живот је и сувише сувопаран и реалан, а да би су такви остали цијелога вијека. Од идеалиста постају реалисти, од реалиста мудри конзервативци. Идеализације у младости не дају даље. Не дају и реакцију. Па и као конзервативци нијесу тако да их напреднији елементи с муком морају вући напријед. Иду они и сами, само лакше и опрезније.

Идеализације је скопчано увијек са поштењем, слободомљем и истинољубљем. Идеалиста није готово никад лажов.

Кад се тако редуцирају идеалисте, шта бива од оне омладине, која почиње своју каријеру прљавштинама, грдњама, клеветам и свјесним лагањем? Они не постају напредни конзервативци. Они се редуцирају на шарлатане, варалице и фалсификаторе мјеница, и свршавају под општим презрењем бољег свијета, који послније њих надлази.

Савјет се сад сам казује. Млада господода око „Словенског Југа“, ако неће да им лист буде орган за обичну державу, нека се постарује за више истине и боље српске идеале, по што их удостојава онај политички невапитани господин који о Црној Гори пише.

Малоумна задијевања. „Дубровник“ и оно невинно сисанче диспозиционога фонда, некакав „Лугушки“, по свој прилици не знају за ону народну изреку, да, ко је под стаклетом, не треба да се каменом баца на другог. Ми разумијемо кад „Лугушки“ узноси до звијезда рад биоградске владе, и не бисмо имали ту шта да замијерамо. Врши човек дужност, за коју је плаћен. И „Дубровник“ прима те дописе зато, што је ускрсио последије хаџилука свога власника и уредника у Биограду. Али баш зато не треба да се задијевају, јер нас могу и преко воље патрјерати да им здеремо маску, а то им извјесно не би било корисно. У опште ми слабо маримо да се церемонијом са шарлаганима, који у једно исто доба пишу дописе у „Дубровнику“ из Биограда, и у биоградској „Самоуправи“ из Далмације, који једновремено излазе и ви их једновремено читамо.

Ако „Дубровнику“ и „Лугушком“ треба да будемо јаснији и одређенији, нека изволе — знају шта.

Српство

Аустријска Банка у Ст. Србији. Аустријски капиталисти по мигу владе намјерни су да оснују Банку у Скопљу, у Ст. Србији. Основни капитал биће пет милиона круна. Филијале ће имати у Призрену, Пећи и Велесу. Банка ће се старати да задобије трговце и трговину у своју зависност, да купује земље и шуме, да ове сијече и дрво да извози преко Солуна, или Србије.

Ускоро ће се обратити влади у Цариграду за концесију. Timeo Danaos et dona ferentis!

Словенство

Храбри Китајци. Кад је руска војничка патрола наишла на једно Китајско село недалеко од Харбина, Китајски војници, који су се у селу налазили, пуцали су на Русе, по ни једнога нијесу погодили.

Нема сумње да ће то само поштрити нерасположење једне стране према другој.

Црноморска флота. Руска је влада озбиљно приступила подизању Црноморске флоте, старе оклопаче на ново ће да буду оклопаче, према данашњем стању артиљерије, а нове ће да се граде. Има само да Государствена дума одобри потребне кредите.

Из љекарског свијета

Један љекар сам себе оперисао. У Румунији је учинио велику сензацију љекар Александар Стајикон једном тешком операцијом, коју је извршио над самим собом. Изнашао је једно умирујуће средство, које дјелује чудновато кад се

око бонога мјеста уштрица. Није више потребна хлорова. Болесник остаје будан, операција се врши, а он не осјећа ништа.

То је средство хтио Стајикон да опиша прво на самоме себи, пошто му је и иначе била потребна операција. Патно је од просрности. Најпрви је сам себе уштрицао своје новопронађено средство, био је на операциони сто и сам над собом извршио операцију. Затим је сам себи зашио рану и спокојно легао у кревет. Операција је трајала, веле, цео један час. Љекарски кругови врло су изненађени.

Одговор на одговор брства Ђуричковића

Поштовани Господине Уредниче!

Најучтивije Вас молимо, да бисте дозволити гостопримство, овим нашим редцима у Вашем цијењеном листу.

У 14. броју Вашег листа, од 16. Фебруара из ове године, изашао је тобожњи одговор брства Ђуричковића, којим се „поништава“ изјава потписатога брства — изнешена у 92. броју „Цетињског Вјесника“ — 1910. год., — још као „тенденциозна и „неистинита“.

О, tempora, o mores! Зар с толико куражи опрорговати истинитост наших навода, истинитост, коју свако види, коме је стало до ње, а могао је видјети и из наше кратке Изјаве, која, благодарећи склопу и стицају прилика, мора бити сада исцрпнија — виша, јаснија.

А факти тврде, да су Радмановићи од почетка свога били стојер цијелог племена Загарачког.

Нека нам, поштовани читаоци не замијере, што ћемо овдје истаћи значај свога брства, јер нас је на то навела, не друго ништа до сила. Још кака сила, да сам знате?! Скроз амбициозно хоће, да дигну себе и своје у небеске висине, камо иду ангелије и архангелије.

У одговору се на првом мјесту каже, да је „тобож“ брство Радмановића поништило пјесме Ђуричковићеве; па даље каже, да ту није узело учешће цијело брство, већ само њих четворица потписника. Чудо нам је откуд то дознаде потписник одговара, кад се знаде, да је брство Радмановића листом устало противу њихова тобожњих, њихова онако неистинитих, када свјесни својих традиција знаду, да само истина мора крчити и свијетлити, устају, да докажу неистинитост пјесама. Г. Драговићу, тачно је тако.

А изјава није писана у „хајтару истине“, каже потписник, већ у хајтару неке „себичности“ и „личне амбиције“. Хвала ти, лијепу нам предикту каза. Није то, братко си га наш, лична амбиција, није то никако себичност већ сушта истина, а изјава наша била је скроз истинита и као така неувредљива.

Да су те пјесме што ваљале, нас би лијепо опјевао и Владика Раде, па Војвода Мирко, а боме и данашњи срећно владајући Краљ. А видјесмо ли ми како ти бисери наше појезице „проговориле“ о Ђуричковићима. Море једном намет у главу Божи људи, оставимо људе на миру.

Да изнесемо двије контрадикције у одговору. На једном се мјесту вели:

и жаљасно, али ћу вам ипак приповиједати.

Непожично сам стојао пред кућом и са тугом на срцу гледао гдје људи уорно, али забадава, облијећу око већ сгорјивајуће куће. Хтио сам поћи, али једно што се не виђаше путовати, а друго што бјеше већ доцкан, јер кућа сва изгоре, промислих да је мој долазак сувишан. Могао сам такође рчути јасно ирисак жена, а последије и људи. Желеки делек и кукињава није ме зачудила, јер оне често плачу, и због малих ситница, које нијесу вриједне плача, али кукање људи, врло ме је дирнуло.

— Мора да се догодило и неко горе зло, осим што је кућа изгорела! рекох ја гануљиво мојим укућанима.

— Јао, тата, што ће му дјеча поћас без куће!.. опет ће моја малишанка.

— У јаде заиста!.. у пола јасно одговарао сам посматрајући малишанку како узима ново учешће у овој несрећи.

Већ постоје псуре исчезнуше на оборују, а то се све већи делек чујаше од људи и жена, као на покајање кад долазе.

Ја сам често претпостављао шта је морало бити. Сви смо ћугали, сједећи уз ватру, само је малишанка реметила мир њеним наврним питањима.

Бјеше испред зоре кад неко закуца на вратима. Отворисмо му.

— Добро... јутро... рече неко с прага врло дужним и отезајућим гласом.

ПОДЛИСТАК

Р. М. ЧУПИЋ

СЛИКЕ ИЗ МОГА СЕЛА

1. од неумјештине

Једна. децембарска ноћ. Свијет бјеше падао цијеле прошле ноћи и дана. Испред самог сумрака поче да дува јак в студеп сјевер, али тако евално, као што он може и умије да завијуче у овим хладним ноћима; тако зашпа да ти не да ока отворити, а у својој бијеси и чигантском евоку носи собом оне сњежне похулице, да ти се чистог оба ока напуне, а просто ти дах застане у грлу. Разумије се, да нега неизоставно прати његов вјерни и ужасно студеп друг — студеп; она, тако јака и недољива студеп, која те неким леденим рањивем пробија до кошчане сржи, па ма какве тогзе хаљине имао на себе.

— За овакве се ноћи и граде куће! — веле моји миле и драги сељани, са којима ми је двјелили сваку тугу и радост, са којима сваког трену долазим у додир, и о којима ми је најмање приповиједати вам. Они су истина сиромашни у неким стварима, направљер што се тиче земалског блага и уживања, али су опет богати, много богатији од много народа: у поштењу, чисти, трпељивости у гостољубивом и особито милом дочеку, у неком особитом држању, који би се тек блиједо могао опртати изразом »ми смо своји!« (0, колико је речено су те циље три ријечи!...

Цетог дана био сам тамо у Бура Стевова и кретно му сина. Буро је већ у годинама, али још јак и снажан. Био је сиротан; имао је једног брата, који се је још давно, кад су биле аде и перодне године, преселио у Србији, женио се је два пута; од прве жене остала му једна дјевојчица, која бјеше глумопијела. Друга му жена родила два сина; старији је имао 7—8 година. Кућа му је од сувомеће, покривена сламом, ошника и трошна; можда му је још бед или прџед градио. Пола од ње пресељена је пручем, и у тој половини спраћа животињу, а у другој половини налаже ватру, готови је ја и служи му као кукиња. Испод оне половине, у којој сираћа стоку, оплетен је плот, који служи мјесто тавана, и па њему набачано свакојакве запаливје материје: слама, сијено, лист и т. д.

— Ма што болац, Буро, не огратиш мало кућнице на посе за чељад или за стоку, овђе ти је претијесно, а и нездраво је, да чељад и животиње заједно спавају под једним кровом — веле доктори! — рекох ја — а живиш сад доста прилично, Богу хвала!

— Ево, ми не баста, вала, по ћемо погорети у још аом, ка мшци у дулају! — рече Буро са пуно признања.

— И ја се од тога бојим, по пријени и прегниа, па ће то лакше испасти него ти се чини, јер право вели она народна: »суућ је поћи, а дома је доћи!« Додуше, није лако огратити кућу, али је истина и ово: да наши

„Није истина, да су Радмановићи ика да били признатији и истакнутији од Ђуричковића, јер, кад би смо се упустили у дегаљнија излагања и коментарисања...“
То би нас заиста дуго одвело? *закључак би био једини и тај којег смо у нашој изјави истакли да су Радмановићи свагда и на све вјекове до данас били признатији и истакнутији и као људи и као јунаци, те би потпунили све свијетле странице наше историје, а где је то за Ђуричковиће?!*“

На другом мјесту се каже: „А не кажемо, да у извјесно доба није било истакнутијих људи и признатијих као главари и из брства Радмановића...“ Да Боже! Али то извесно вријеме било је од како је Радман ступио на Загарачко земљиште. Да завиримо у прошлост.

„Највише странице наше историје испунили би свијетли примери Ђуричковића...“ у одговору се и то каже: О, ироније, зир на сваком кораку да те сријетавмо! Колико храбрости и енергије колико самопоуздања! А где су документи, где је један изнесете га, оборили сте цијелу ствар! Што не докажете што год, што не обористе истиниту изјаву нашег брства и не огласисте као клевету?! Према сте хладно заоколичили и сухо-спрово рекли да је „неистинита“ и да се као таква „поиштава“.

Ви је, г. Ђуричковићу, не можете поштити, ни ма ко други. Ваше је то сукопарно све неистина, што је свак видно самим pjesмама, те се ни ми неби на то оспорули, као ни други, да нијесте умјешали и нас с вама. Ми имамо право а ви не. Ми се повасмо на сјевеове наших Владара, који су исцрпиви оно, што је сјајније, што је превасило у оном региону. Но, ма да и ми не дозвољавамо, да је све ту, ипак тврдило да би било нас још јет пута онолико, па би тек и на вас дошао ред.

Шта да речемо о pjesмама, које се тичу искључиво нашега племена? Шта би друго рекли, но да ојет поново, да су скрознеосноване и да их као таке поиштавамо. Тенденција да их као таке поиштавамо огледа се у сваком ставу сваке наше pjesме. Прочитајмо само „Четоване два Ђуричковића“ (око 1725. год.) Четоване, кад се слабо знаду историјски државни догађаји, а не то и некаког Живка и Новака. Ову исту pjesму написао је и старан Вук Карарић, који је могао боље податке скупити онда, него ли који данас, јер је он имао може бити очевидна тога догађаја.

Слично томе нешто је у „Освети Шуте Радовића — Ђуричковића“ (око 1830 год.) У то доба живио је Рамо Лазаревић — Радмановић. Он је био капетан, баш онда, када су били у свој Црној Гори три капетана. То је било онда, када је старјешина имао власт на подчињенима; скупљати чете и др. Дакле, Рамо је морао бити харамбаша, те нема мјеста ономе, да купи чету Ђирак или Драго Ђуричковића. Зар може један војник купити чету, код једног официра? Не, Ђуричковићу, није си ти могао звати Рама и Милутина Радмановиће, а још као „сирাকে.“ Према pjesми изгледа, да они нијесу имали никога свога, а сад нећемо да набрајамо што оних соколова, који уз њих двојицу беху.

Добро скалајиса ово алал му вјера. Још ми упоређује Рама и некаког Срлана Лабудова — опет Ђуричковића. Па и ту

каже ком. Драговић, да није учинио атак на јунаштво Радмановића. Али си ти неки шаљивчина. Да није помињао ту Рама и Милутина, цаба му брате, али их је уврстио као шику уз пушку.

Атак је достигао врхунац, где је жалосна амбиција искључила као лава из вулкана у pjesми „Јуначка освета“ (1858. год. стр. 275.) Е, баш је ово ординарна неистина! Ко није читао „Освета Јока Јовићевића“ у „Јуначком Споменику“ Великог Војводе Мирка!! Ко није савршио ове две pjesме о једном догађају? И ко није видно ону грдну разлику?

Велики Војвода Мирко одмах по свршетку боја тачно се информисао о току догађаја, јер су му одмах о истом јавили и он је то ојевљао баш онако, како је, како кажу и данас ови стари, који су очевидци били тога догађаја. А сад савршимо па читајмо.

Кап. Драговић је овдје пустио машти на вољу, а највише својој небудзаној амбицији, те је и ојевљао она чуда и покоре што учинише Ђуричковићи; а Радмановићи, и други? Боже сачувај! Они су скрштених рука гледали злине Драговића где се кољу са Турцима.

Де јасто Књаз Данило је тада на Орлој Луци, спремно се за хајку. У томе долази гласник и каже, да је Јока Јовићевић погинуо. Књаз одмах нареди Пишерица да га освете. Ту је био Сердар Бошко Беговић — Радмановић и замоли Књаза, да он иде. Потпомогнут од В. Војводе Мирка, Сердар Бошко пође у Загарач покупи Загарчане и Комане и свети Јока, баш као што се то у „Јуначком Споменику“ пјева, а не као што то Ђ. М. Драговић Ђуричковић „поишљава“, те ту нема мјеста вили и Михајлу, скупљачеву стрицу, као ни ономе ужасноме заплету борбе где Ђуричковићи све посјекосе, све учинише. Очи на очи хоће да кажу неистину.

У „Јуначком Споменику“ каже се, да је први заметнуо кавгу Симо Мрђенов — Радмановић барјактар, овоме се тако не хоће, но он каже: Радован Милошћин — Ђуричковић, барјактар, а тачно се зна та је Симо. Па откуд толико смјелости, да опонира Великог Војводи Мирку, а да истину каже, Богом му просто.

И зар није ово атак? Он каже, да није тенденција. Лијено, Потписник је Благота Драговић. Он је један од тих седам, који су касанили, па нех испорича како је било. Ако ће да говори истину, он ће казати, да су Радмановићи не само као вође вршили своју заштиту, већ и као јунаци одржали и били виновници те јуначке освете на кад није хтио да тенденциозно пјева, а хтио је да прошири pjesму, што није поменуо: пона Матијаша, Радована Петровића, Горчина, Дуку Живковића, турчина Ђетка Јанковића, Милошу и многе друге. Но, тенденција се очито огледа из сваког стиха где провирује она јединствена амбициозна мизерија која прелази чак и у манију.

Како би више подигао углед и јунаштво својих, он пјева, да су Драговићи даровали сердару Бошку — зету, сабљу, да је то за вријеме теократске управе ми би и рекли, а овако знамо, да је ту сабљу даровао Књаз Данило сердару Бошку, која и данас постоји код садашњег сердара Радмановића.

— Камо те, сине?!...

— Изгорјех... тата... једва је чуо пригушени ћезаји глас.

— Гори, сине, гори, не могу ти пити!... повлазла је црпи Ђуро. Кад смо догрчали све бјеше сиршено.

Око голих, опањених зидина куће Ђурове нашао сам гомицу људи и жена, где се просто окаменили и дрхћу на оном снјегу. Пред њима сгорјеваше једна необична, ужасна и грозна будица, из које се дизаше чудноват задах, који мрмљаше на гореће човјечије тијело.

— шта оно гори људи?! — запитих присутне.

— Оно дијете Ђурово! — рекоше тужно и жалосно његови рођаци.

— Судбина, поно, судбина зла! придодаше неки други.

— Јао, људи, ужаса! а што не претугите?!

— Не може се!... рекоше. Остатак је сјајно горијевао необичном брзином. Остао је само прах и пепео. Ја сам посматрао грозехи се и у себи размисљајући: «о моји јадни и млади селани, много ли вас јада бије и несреће од неумјештвие!»

Ђуро сам причество, а сјутрадан сахранно заједно са пепелом његова синчаћа.

Бог да их прости!

Књаз Данило дарива, све за јунаштво у Коловозу, а најбољих седам Драговића и даје им седам зефердара. Лијено је рећи љепше. Факт је, да је двојици (Перици и Николи) дао двије леденице или кубуре.

Дакле, да је атак, поштовани читатељи ће видјети. Они збиља, ако су заинтересовани овим нашим работима, узеше у савјетње све отприје речено и увјериће се, да су се Ђуричковићи отишли странпутицом.

А тек шта да речемо за седамдесет глава (?!) које посјекосе „седам“ Драговића. Ту да заболи глава, мозак да запне и престане радити. Нећемо дубље, питамо ова два жива ком. Благоу потписника и Риста колике су посјекли главе, па, ако буду једну, цаба им све седамдесет.

С правом можемо костантовати, да је један Радмановић, кад би се узео његов дио, посјекао исто толико, колико и седам Драговића.

При крају да све ресумирамо:

а) *Pjesме су Ђ. М. Драговића (колико се тиче нашег племена) скроз неистине и тенденциозне и као такве ојет поиштавамо;*

б) *Њиховом одговору није било мјеста он је недошљедан, несмишљен, нелогичан, одвјећ сурхојаран;*

в) *Атак је и то грдно учињен на признато јунаштво, чојство и јрвјенство Радмановића, који су од вајкада били признатији и истакнутији но Ђуричковићи, (ма да је ту било људи и јунака) што се тврди сјевовима наших великана (У „Српском Огледалу“ — Владика Раде, у „Јуначком Споменику“ — В. Војвода Мирко, у „Новим Кољима“ — Никола I. данас срећновладући Краљ).*

г) *За суд смо: „ни јо бабу ни јо стрицевима“ — јавни суд, који ви нећете да чујете, јер вас не интересура; за суд, који већ очито говори.*

д) *Ви нигда не можете поиштити ону нашу изјаву, онако солидно, најиспано са онолико толеранције и дошљедности, доказану необоривим фактима.*

Поштовани читатељи видјеће ко је у праву.

24. фебруара 1911. год.

У Доњем Загарчу.

У име брства Радмановића

сердар Ил. Б. Беговић кап. у пензији, кап. Петар Рамовић народ. посланик барјактар Марко Б. Стаматовић Мирко И. Величаровић барјактар Илија Ђ. Јанковић Ђуро Д. Оташевић Никола Т. Вујковић Радован Ђ. Ђулић.

Од уредништва. Од сад нећемо по овом предмету ништа пуштати у лист, ма с које стране долазило. Сматрамо да је препирка завршена, а остајемо у увјерењу да су оба племена добро јуначна и да ни једно иза другог није заостало. Како ће у будуће бити, показаше се кад их позове отарбина на дужност. Јунаци се ту надмећу, а не по новинама.

Из Народа

Пишу нам из Улциња:

† Кап. Филип Ђ. Ђурашковић, управник улцињске царинарнице и заступник Алај-барјактара, умро је 2. овог мјесеца.

Покојни Филип родио се 25. октобра 1853. у Цеклину од чувене куће Ђурашковића, која је у дугом низу година дала Црној Гори доста храбрих људи и јунака. У тој кући било је доста мудрих Сердара, који бијаху десна рука Господара Црногорских. Знатан у Историји Црне Горе Сердар Филип био је ђед покојников, а отац му Сердар Ђуро погинуо је на Граховцу 1858. године.

Угледајући се на своје претке и на друге стрице (као што су били: сердар Саво, војвода Периша, Филип Мали и други) покојни Филип још из малена тежио је да пође њиховим стопама. — Кад је у Херцеговини пукао пушка за слободу 1875. године, те су Црногорци ускасали, да помажу својој браћи, тамо је пошла и једна одабрана чета цеклинска, ђе је био и покојни Филип.

У боју на Глухој Словки покојник се храбро одликовао, због чега је као добар јунак постављен за перјаника 15. маја 1876. године. — Као перјаник борио се у славном боју на Вучјем Долу, ђе је посјекао двије непријатељске главе. За храброст своју постављен је 17. августа 1876. године за заступника Алај-барјактара, који је чин до смрти задржао. — Исте године у боју на Илином Брду код Граховца пок. Филип био је са баталеоном Цетињско-Његушким, носећи пред војском Алај-барјак. — У јуришу на турске шанчеве покојник је тако међу најпрвима, и ускочивши у шанау посјекао је жива Турчина. Турци су били побијени и Господар је послје карао пок. Филипа што се под Алај-барјаком тако упуно напријед, доводећи у опасност

главну државну заставу. Ту га је одликовао највећом одличјем за јунаштво златном медаљом Обилића, коју је са својих прси скинуо. Тада је покојник био рањен.

26. новембра 1897. године покојни Филип постављен је за капетана финансијског и управника улцињске царинарнице, коју је дужност тачно и савјесно испуњавао.

Прије три године умро је покојнику син племенски капетан Марко, чија је смрт имала на његовог оца јак утицај. — Доцније је почео побољевати, те је тој бољци и подлегао.

Колико је покојни Филип био поштован и љубљен од својих суграђана види се по спроводу, који је био 3. овог мјесеца, у коме су, осим Срба православног и католика обојега пола, учествовали у великом броју и Мухамеданци. То је био једини случај у Улцињу, да Мухамеданци у толиком броју буду присутни спроводу једног Хришћанина. Над отвореним гробом са покојником се дирљивим говором опростио г. Стано Ускоковић, изнијевши одабраним ријечима врлине и заслуге покојникова.

Колико је покојник био уважен свједоче многобројна телеграфска саучешћа из свих крајева Црне Горе. Покојникову сину Ђуру изјавили су топла саучешћа Њенко Величанство Краљича, Њихова Краљевска Височанства Књаз Престолонашљедник Данило и Књаз Мрко, као и многи наши великодостојници.

Таквоме храбром јунаку, честитом грађанину и савјесном чиновнику остаће име дуго и дуго у најпријатнијој успомени.

Слава капетану Филипу Ђурашковићу!

Ибријски

† Симо Абрамковић. На Данилову граду ових дана испустио је своју родољубиву и племениту душу Симо Абрамковић, посједник и бивши — народном вољом изабрани — предсједник Д.-градске општине.

Симо је рођен у Ораовцу — Боки Которској, а његова старина датира из Црне Горе, племена Бјелица. У Црној Гори дошао је као емигранат отрагу тридест година. Био је човјек веома цијењен, омиљен и од свакога поштован. Као предсједник општине показао је примјер правдољубља, љубави, мира и заједнице.

До пошљедњег тренутка сав његов унутарњи живот био је предан Домовини и Престолу.

Нека је мир и покој идеалној души доброг и племенитог чика Симе. М.

Кратке вијести

Телефон у Хиви. Хивински хан наредно је да се у земљи подигну телефони, како јављају из нове Бухаре.

Свечани састанак. Поводом педесетогодишњице уједињења Италије састали су се у Турину сви предсједници општина негдашњег краљевства Сардиније, где су празновали.

Благо Абдул Хамида. Турска Скупштина донијела је резолуцију да се преда комитету за скупљање прилога за турску флоту конфисковано благо пређашњег Султана Абдул-Хамида, које износи 150 хиљада фуната и које се налази на чувању у Отоманској Банци.

Скупштина је још ријешила да се не одговара на питање о војном стању турске империје.

Продају се крстарице. Рускоминистарствотрговине и радности ријешило је да изложи продаји четири крстарице добровољне флоте: „Петербург“, „Смоленск“, „Саратов“ и „Херсон“.

Дневник

Њ. В. Књаз Мирко. допутовао је у сриједу на вече из Крушевца на Цетиње заједно с Књагињицом Ксенијом, која се одмах вратила на аутомобилу, којим је сама управљала.

Оставка бугарске владе. Малинов је Краљу поднио оставку.

Повукао оставку. По берлинскоме листу „Локаланцајгеру“ и „Тарблату“ руски министар предсједник Столипин повукао је дату оставку.

Султан оболио. Њ. В. Султан Мехмед болује од дијабетиса (шећерне болести) а сад је добио и инфлуенцу. Сад му је боље.

Састанак у Бечу. у Беч је стигао цар њемачки Виљем с принцем Аћимом и принцесом Викторијом Лујзом. Дочек је био врло срдачан.

Умро. Деда Цанков, покретач идеје за оснивање бугарског Ег-

сархата и оснивалац странке либерално-напредне, свагда вјерни присталица руски, како нам јављају, умро је. Он је више пута био министар председник у Бугарској.

Нов кабинет. Како нас извјештавају, Краљ Фердинанд је поновио састав кабинета д-ру Даневу.

Сједница Словенског Новинарског Савеза у Прагу. У суботу 12/25 марта биће у Прагу седница централног одбора свесловенског новинарског савеза, на коју су позвани чланови тога одбора као и Председништво Српског новинарског удружења. На дневном реду је утврђење дефинитивног програма и реферата за X. словенски новинарски конгрес у Београду и предлози чланова несрба, који се односе на конгрески рад. Као делегати Српског Новинарског Удружења у Београду, путују у Праг на ову сједницу: председник Бранислав Нушић и Иван Иванић, који је члан централног одбора Свесловенског Новинарског Савеза.

Захвалност. Српском акад. пошторном друштву у Загребу дароване г. г. Браќа Марићи из Колашина — 50 к.

Прилагачима најљепше благодари Управа.

БУРА НАД БАЛКАНОМ

Младотурци жељни славе,
Уваљају «ред», «културу»;
Српски жваљ муче, гњава,
И не виде грозну буру....

А Слободни Србин гледа
Како стара маги плаче,
Гледајући своја чеда,
Гдје умиру на гломаче. —

Док на колац глава клима —
Његово се срце крива,
Образе му обузима —
Плач освете, румен стида...

Над Балканом врапи круже
Жељни крви и пераће;
На ланаца Срби туже:
„На Прољеће, на Прољеће!“

Први дан прољећа, 1911. Цетиње.

Миђун М. Павићевић.

ТЕЛЕГРАМИ

Рим, 7. марта. Руски цар је одредио великог књаза Бориса Владимировића да идућег прољећа дође у Рим и поднесе краљу честитања у име цараво приликом педесетогодишњице уједињења Италије.

Цариград, 7. марта. Султан се потпуно опоравио. Потписан је привремени трговачки уговор између Бугарске и Турске. Владици кругови увјеравају, да ће се зајам од 25 милиона, који је у пројекту, употребити за градњу жељезница у дужини од 3500 километара, од којих 1500 километара у европској Турској, а остало за јадранску пругу, као и пругу Јањина — Валона.

Петроград, 8. марта. „Вјесник“ доноси да су вијести о оставци Столипиновој распрострањене према уличним говорима. До сада није још ништа званично саопштено.

Пекинг, 9. марта. „Вјесник“ јавља да је руски посланик у Пекину, Коростовец био позват на гала-динеу код Вајвојноу-а.

Петроград, 9. марта. Према вјеродостојним приватним вијестима, Столипин је поднио оставку која му је уважена, те му се означаје као замјеник Коковцев. — Услед болести Сасонова, постављен је Нератов да управља спољним пословима.

„Биржевија Вједомости“ доноси да ће Коковцев предузети председништво и унутрашње послове, а његов помоћник Покровски финансије.

Берлин, 10. марта. Према листовим „Локал-Анцајгеру“ и „Тагблату“, Столипин је повукао оставку.

Разне вијести

Непријатно изненађење. Једно непријатно изненађење десило се родитељима једног послужитеља у Берлину. Из села допутовали су муж и жена Милер у Берлин, гдје је њихов син, младић од 23 године служио. Они су чули да се он опасно разболио, и допутовали су „што су брже могли“ а то је кроз недељу дана, у Берлин. Али младић је био већ и сахрањен. Несрећни родитељи зажелили су да пошљедњи пут виде свог јединца и затражили су да се отвори сандук. Али на своје велико запрепашћење у сандуку је био старац од преко 60 година. Као што то често бива у великим варошима, носачи су побркали сандуке и кафеџија, старац од 63 године, сахрањен је у гроб младићев а младића је отпратила до кафеџиног гроба његова родбина. Сада је грешка поправљена.

Медвјед и златан сат. У Вел. Бечкерек дошао је ових дана један човек са четвороножним својим умјетником, сурим медвједом у једну кућу. Међу гледаоцима била је и једна жена, која је имала у шпагу свога оргача златан сат са ланцем. Вођа медвједа замоли дотичну госпоњу, да му да сат и ланац на неколико тренутака и да ће јој медвјед метнути већ у цеп и једно и друго. Госпоња пристане на шалу, по медвједа је оставила спретност и он сат са ланцем прегута. Дакако да је сада настала дрека и вика дотичне госпоње, које се претворило и у згражање, када је вођа дао свом медвједу по литра горке воде, која је обећавала додати сат. Ствар је дошла пред полицију, која је и медвједа и његовога госу осудила на затвор тако дуго, док буде сат — повраћен. То се за два дана и догодило и сат је са ланцем повраћен властници, сјајан као од саднице!

Пијанство у Енглеској. Међу разним новостима и утјешним резултатима, које Лорд Георг у свом говору у енглеској доњој кући изнио, особит је један, који је занимљив са културног гледишта. Тиче се то падања алкохолизма у Енглеској ушљед пореза на шпирит. Прави разлог додуше не може се тражити у падању конзумента, него у смањењу квантитета код продавца ушљед повињења пореза. Тако су чаше исто тако високе и широке као и прије, но нијесу тако дубоке. Ако дакле сада алкохоличар узме исто толико чаца као и прије, црпиће ипак пуно алкохола. Тако се тумачи, да је 45 милиона литара алкохола мање потрошено прошле године. Овај мањак се одмах опажа у читавом низу појава, тако н. пр. је казнених случајева ушљед пијанства мања за 18.000. У Ирској су се ови случајеви снизили за 35—70 посто, а у Шкотској за 33 посто.

Карнеђи о браку. Карнеђи је држао недавно пред женским одасланством штампарије шаљивога листа „Puck“, када ју је разгледао, говор о браку, у којем је између осталог рекао: Већина милијунарских жена не могу успоредо корачати са својим мужевима, па су за то несретне. Овдје су раскошне а премало душевно крпке. Ја бих вам саветовао, да се удате за сиромашнога мужа. Тиме није речено, да одбијете некога за то, што је милијунар. Ја сам 42 човјека учинио милијунарима и имам мало искуства. Како милијунарске жене не могу подносити богатства, тако исто бива и са сиромашима. Они мисле, да немају насрам својих мјештана и држављана никаквих обвеза. Не мора човјек зато зазирати од брака, ако је милијунар, али боље је ако је сиромашан. То вам кажем отворено по властитом искуству.

Књижевност

„Европа и Балкан — I. Европа и Румунија“. Ова нова књига изашла је из штампе и разаслата је свима претплатницима.

Претплатницима и уписницима послали смо књигу о нашем трошку, али како је поштарина релативно врло скупа, то ће цијена књиге од сада бити 8 динара односно круна по комаду. Књижарима и продавцима књига као и свакоме ко пошље новац за десет књига или више, дајемо 3% провизиона, која могу задржати при шаљању новца поштанском унутницом. На вересију или у комисион не можемо давати ове књиге никоме, јер нам је врло мало егземплара претекло од претплатника.

Београд, 5. марта 1911.

Администрација књига
Д-г Владана Ђорђевића
Македонска ул. бр. 27.

Објава

Молим све моје дужнике који ми давно дугују, а и поред мојих опомена неће да ми плате, да у најкраћем року подмире своје рачуне.

У противном случају бићу принуђен тражити јавним путем.

Цетиње.

1—6 Васиљак Теодоридес.

23—50

ЗУБНИ ЛЈЕКАР

Д-р А. НАЈВИРТ

СА БЕРЛИНСКИХ КЛИНИКА

Од проласка на Цетињу у Гранд Хотел

ВАЂЕЊЕ ЗУБА НОВИМ МЕТОДАМА БЕЗ ИКАКВИХ НАЈМАЊИХ БОЛОВА.

ИЗРАЂУЈЕ ВЈЕНТАЧКЕ ЗУБЕ ПРИРОДНОГ ИЗГЛЕДА, БЕЗ ДРЖАЛИЦЕ С КАУЧУКОМ, КОЈИ КАД СЕ ЈЕДАНПУТ ПОСТАВЕ ВИШЕ СЕ НЕ МОГУ ИЗВАДИТИ, ОСТАЈУ СА МЕСОМ ТВРДО СКОПЧАНИ.

ПУНИ ЗУБЕ СА ЗЛАТОМ, ПОРЦЕЛАНОМ И ДРУГИМ МАТЕРИЈАМА.

ПРИМА ОД 9 САТИ У ЈУТРО ДО ПОДНА, И ОД 3 ДО 6 САТИ ПОСЉЕ ПОДНЕ.

НА НАРОЧИТИ ПОЗИВ МОЖЕ ДОЋИ И У КУЉУ.

4—4

УЗ ТВОРНИЧКЕ ЦИЈЕНЕ

ВАЖНО!

ВАЖНО!

ЗА

ОБУЋАРЕ ТРГОВАЧКО СТОВАРИШТЕ КОЖА

ФИЛИЈА

Ашер С. Алкалај

У ДУБРОВНИКУ

ПРЕПОРУКУЈЕ СВОЈЕ СЛАДИШТЕ НАЈБОЉИХ СВАНОВРСТНИХ

КОЖА

И СВИХ ДРУГИХ ПРИПАДАКА ЗА ОБУЋАРСКЕ РАДЊЕ

Уз творничке цијене

НАРУЏБИНЕ ОБАВЉАЈУ СЕ БРЗО И ТАЧНО

НА ВЕЛИКО И НА МАЛО

25 25

УЗ ТВОРНИЧКЕ ЦИЈЕНЕ

Прва Терзијска Задруга НА ЦЕТИЊЕ.

Израђује најмодерније мушко и женско

ЦРНОГОРСКО ОДИЈЕЛО

ДИВОТ ИЗРАДА — НАЈБОЉЕГ КВАЛИТЕТА

— ПОД ГАРАНЦИЈОМ.

Будући смо у „Задрузи“ само занатлије, који сами радимо, у стању смо робу давати

ЈЕФТИНИЈЕ НЕГО ИКО

Дођите да видите — поручите и увјерите се

С поштовањем

ПРВА ТЕРЗИЈСКА ЗАДРУГА

Катун, ул. 77. до г. д-р. Ст. Магановића.

3—3